

Sondaj privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației, noiembrie 2010

Sinteză

Standardele de creditare¹ s-au păstrat în mare măsură neschimbate, iar termenii creditării s-au modificat ușor în T3/2010. Cererea de credite de consum a fost în scădere importantă, în timp ce cererea din partea companiilor nefinanciare de credite pe termen scurt a cunoscut un ușor avans.

A. Sectorul companiilor nefinanciare

- **Standardele de creditare** nu au mai cunoscut modificări în T3/2010. Este posibil ca etapa de înăsprire a standardelor de creditare să se fi încheiat, băncile considerând că nivelul actual conferă un grad de prudență adecvat profilului debitorilor și tipologiei creditelor.
- **Termenii creditării** au înregistrat evoluții marginale ca importanță la nivelul sectorului bancar și cu o natură mixtă. Întărirea cerințelor de colateral și creșterea primei solicitate pentru creditele mai riscante au fost contrabalansate de reducerea spread-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M și a comisioanelor.
- **Cererea de credite** la nivel agregat a fost în scădere în T3/2010. Cererea de credite pe termen scurt a cunoscut un ușor avans. Pentru T4/2010, băncile preconizează o reducere a cererii pentru toate tipurile de credite.
- **Riscurile asociate companiilor** sunt, conform aprecierii băncilor, în creștere în toate sectoarele de activitate, mai puțin sectorul energetic. Cele mai riscante sectoare sunt construcțiile și tranzacțiile imobiliare. Percepția față de corporații a rămas neschimbată.

B. Sectorul populației

- **Standardele de creditare** au evoluat diferit în T3/2010, în funcție de tipul creditelor: cele pentru achiziția de locuințe și terenuri au cunoscut o tendință de relaxare, în timp ce pentru creditele de consum nu s-au înregistrat modificări.
- **Termenii creditării** au suferit modificări de mică amploare. Băncile declară că au adoptat o strategie de reducere a costurilor creditării prin diminuarea atât a spread-ului față de ROBOR 1 M, cât și a altor costuri în afară de dobânzi.
- **Cererea de credite** s-a menținut în teritoriul negativ atât pentru creditele de consum, cât și pentru cele imobiliare. Corecția cea mai pronunțată s-a înregistrat pentru creditele de consum. Așteptările băncilor sunt pozitive, indicând o ușoară revenire a cererii în T4/2010.

---

¹ A se vedea Anexa pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia sondajului. Aprecierile privind standardele și termenii creditării, cererea de credit sau riscurile asociate creditării sunt realizate prin prisma soldului conjunctural, care se calculează pe baza răspunsurilor băncilor în aceste privințe.

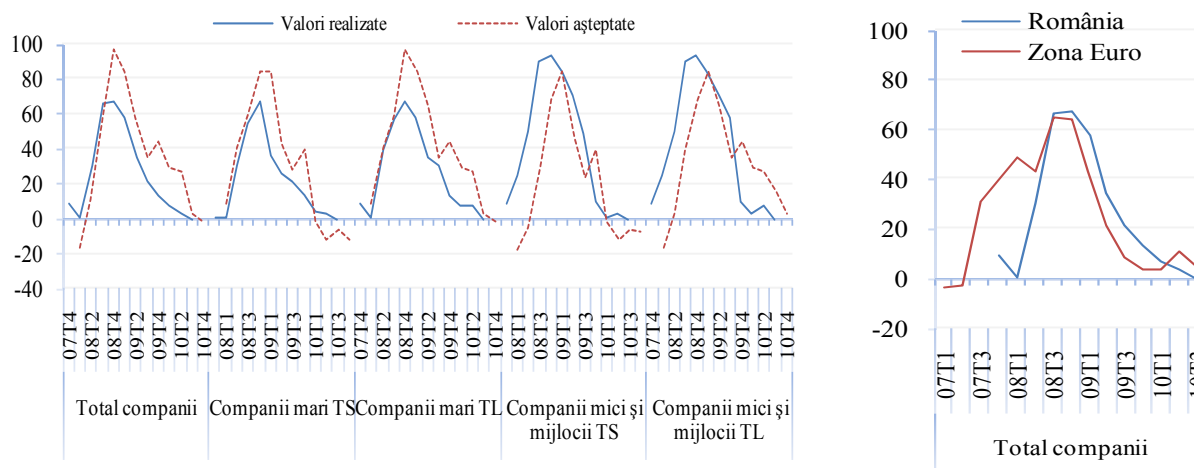
A. Creditarea companiilor nefinanciare

A1. Standardele de creditare

La nivel agregat standardele de creditare nu au mai cunoscut modificări în T3/2010, confirmându-se așteptările *ex-ante* ale băncilor (Grafic 1). Este posibil ca etapa de înăsprire a standardelor de creditare să se fi încheiat. Această etapă a debutat la începutul anului 2008 și a marcat o reorientare la nivelul obiectivelor băncilor, dinspre ținte preponderent cantitative (creșterea cotei de piață sau maximizarea profiturilor pe termen scurt) către abordări aliniate procesului de reducere a intermedierei financiare la nivel global, care acomodează într-o măsură mai însemnată analizele calitative și de risc asociate creditării. Perspectivele pe partea ofertei de finanțare a companiilor rămân momentan incerte, nemanifestându-se o tendință de reluare a creditării, cel puțin pe termen scurt. În zona euro, după evoluția neașteptată din T2/2010, nu s-au mai produs modificări însemnate la nivelul standardelor de creditare (Grafic 1).

În structură, standardele de creditare au rămas, de asemenea, nemodificate pentru toate categoriile de debitori și maturități. Este posibil ca înăsprirea anterioară să fi conferit standardelor de creditare un grad de prudență adecvat atât profilului debitorilor, cât și tipologiei creditelor. În T4/2010 băncile așteaptă o ușoară relaxare a standardelor de creditare pentru creditele pe termen scurt.

Grafic 1: Modificări ale standardelor de creditare (procent net (%))

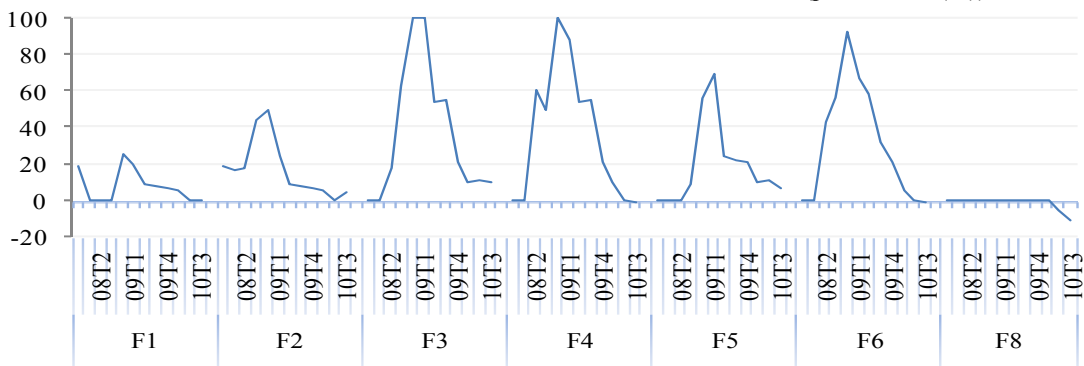

Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, iulie 2010

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
- valorile așteptate privesc atât standardele de creditare, cât și termenii creditării

Factorii care influențează modificarea standardelor de creditare au avut o evoluție mixtă. Pe de o parte i) așteptările privind situația economică generală și ii) modificarea ponderii creditelor neperformante în portofoliul băncii a plecat pentru o nouă înăsprire a standardelor de creditare, iar pe de altă parte iii) presiunea concurenței din sectorul bancar a condus la o relaxare a acestora (Grafic 2).

Grafic 2: Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

F1	Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii	F7	Riscul asociat unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor (doar pentru creditele garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale)
F2	Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR	F8	Presiunea concurenței din sectorul bancar
F3	Așteptările privind situația economică generală	F9	Presiunea concurenței din sectorul nebanca
F4	Riscul asociat industriei în care activează compania	F10	Concurența cu alte surse de finanțare (piața de capital □ acționariat etc.)
F5	Modificarea ponderii creditelor neperformante în portofoliul băncii	F11	Alți factori
F6	Riscul asociat colateralului/garanției solicitate		

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
 - factorii F7, F9, F10 și F11 nu au suferit schimbări

A2. Termenii creditării

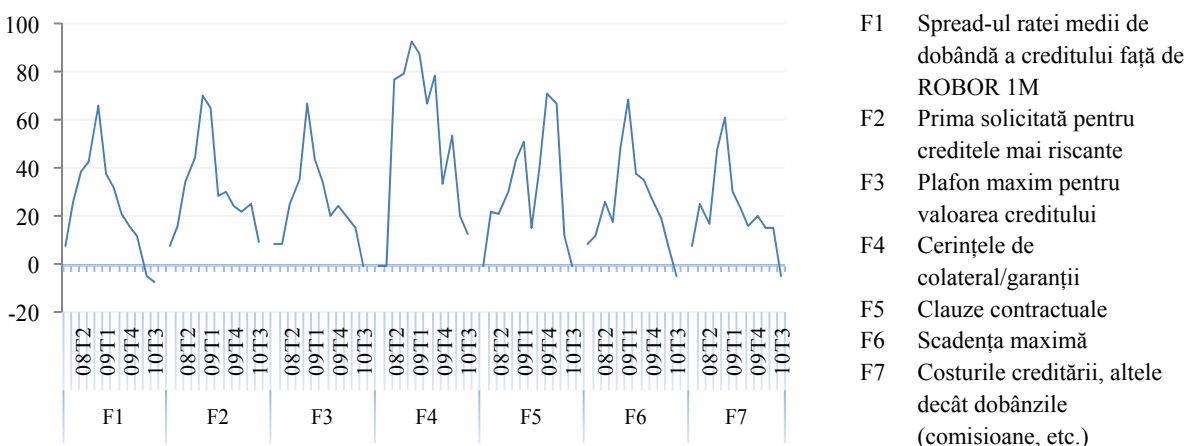
Modificările aduse termenilor creditării în T3/2010 au fost de mică amploare la nivel agregat, însă s-au manifestat atât în sensul înăspririi unor termeni, cât și a relaxării altora (Grafic 3). Cea mai importantă măsură luată de bănci privește întărirea cerințelor de colateral/garanții (procent net de 13 la sută), acesta fiind cel mai revizuit dintre toți termenii creditării de la începutul crizei. Celelalte măsuri (procent net sub 10 la sută) s-au concretizat în creșterea primei solicitate pentru creditele mai riscante și a maturității creditelor, concomitent cu reducerea spread-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M și a comisioanelor.

Conform raportării băncilor, nivelul LTV (*loan to value*) pentru creditele aflate în sold la T3/2010, garantate exclusiv cu ipotecă, se situează la 79 la sută. În cazul creditelor nou acordate în T3/2010, băncile au avut o atitudine mai precaută, același indicator fiind de 69 la sută.

Estimarea pentru pierderea în caz de nerambursare (LGD²) aferentă creditelor care au intrat în stare de nerambursare în T3/2010 este de 33 la sută.

² Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu o prudență mai mare, având în vedere (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale indicatorului.

Grafic 3: Modificarea termenilor contractelor de creditare (procent net (%))

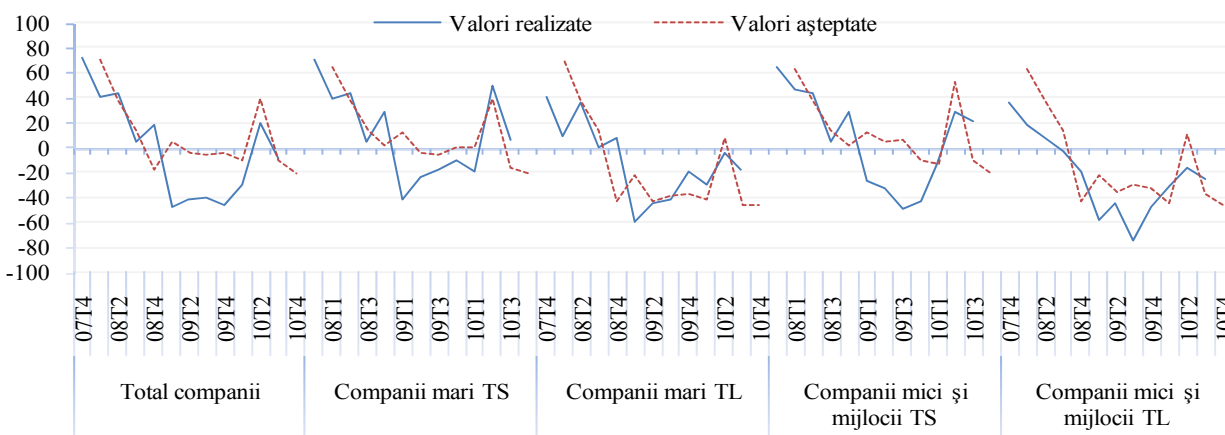

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor de creditare

A3. Cererea de credite

La nivel agregat, cererea de credite din partea companiilor a fost în scădere față de T2/2010, confirmându-se așteptările anterioare ale băncilor (Grafic 4). Procentul net al băncilor care au raportat această evoluție este de 8 la sută. Avansul cererii de credite înregistrat în T2/2010 pare să fi fost de scurtă durată, băncile indicând și pentru perioada următoare o ușoară contracție a acesteia (procent net de 20 la sută).

Grafic 4: Dinamica cererii de credite (procent net (%))

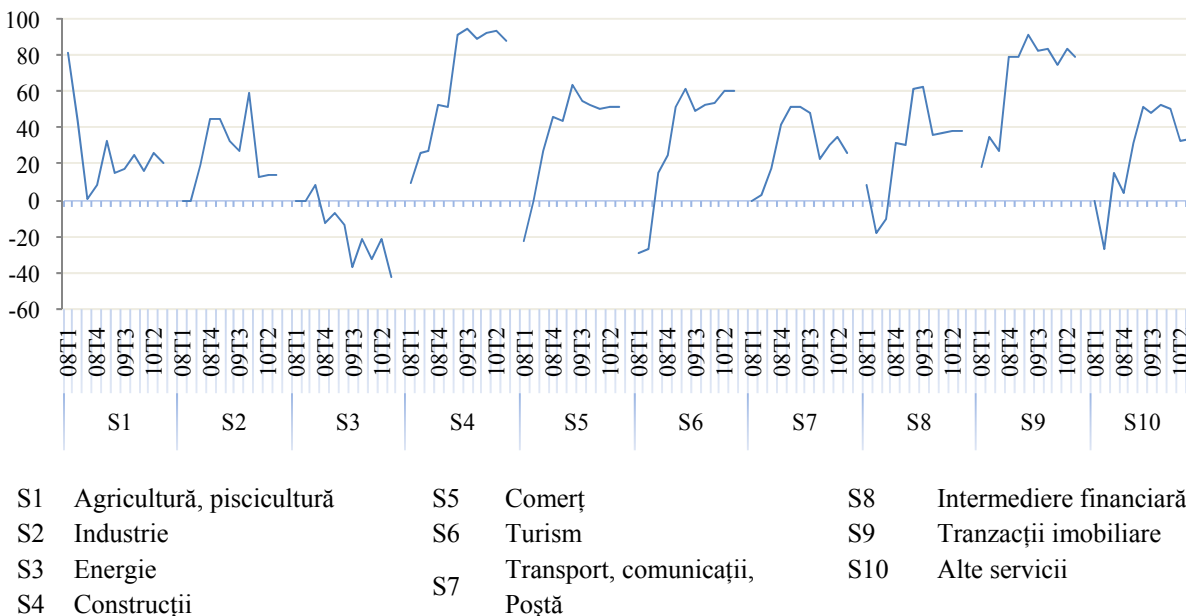
Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

În structură, cererea de credite pe termen scurt a crescut în T3/2010 și a marcat al doilea trimestru consecutiv de evoluții pozitive. Tendința a fost mai importantă în cazul IMM-urilor decât în cazul corporațiilor (procent net de 21 la sută, față de 8 la sută). În privința creditelor pe termen lung se menține în continuare o oarecare aversiune la risc din partea debitorilor. Pentru T4/2010 băncile preconizează o reducere a cererii pentru toate tipurile de credite, cu o amplitudine mai mare pentru creditele pe termen lung.

A4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare

Conform aprecierii băncilor, riscul de credit la nivelul economiei a crescut în T3/2010 (Grafic 5). Cele mai riscante sectoare de activitate sunt construcțiile și tranzacțiile imobiliare. Sectoarele turismului și comerțului prezintă de asemenea riscuri importante, semnalate de peste 50 la sută din bănci (în procent net). Singura percepție pozitivă privind riscul de credit vizează sectorul energetic.

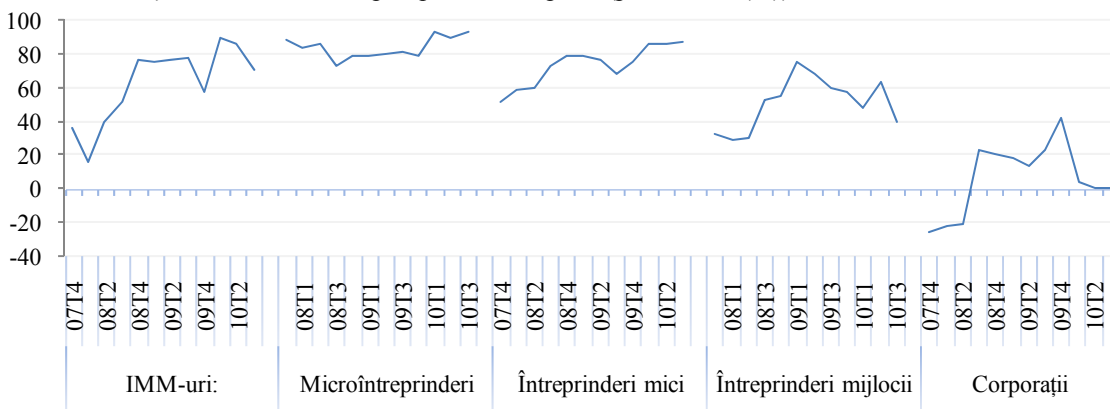
Grafic 5: Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

În funcție de tipul companiei, aversiunea la risc a băncilor rămâne ridicată și în creștere față de sectorul IMM-urilor. Evaluarea privind riscul de credit la corporații a rămas nemodificată de la începutul anului 2010 (Grafic 6).

Grafic 6: Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

B. Creditarea populației

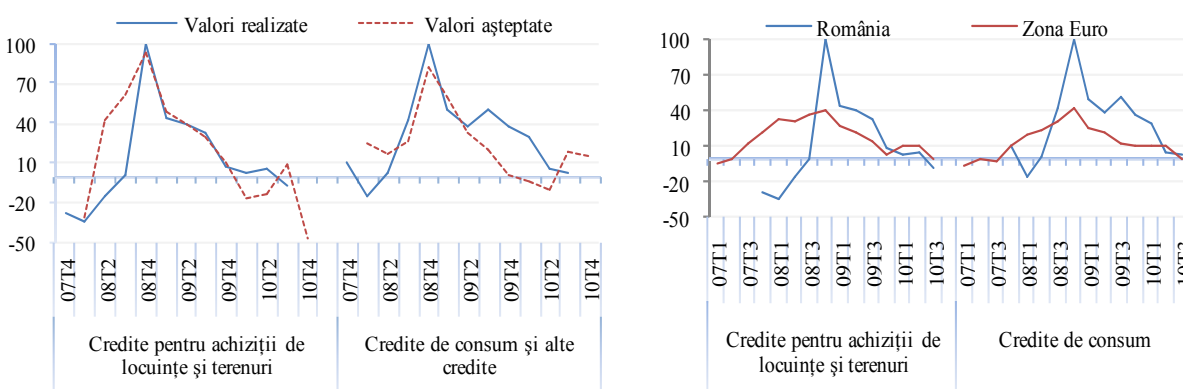
B1. Standardele de creditare

Standardele de creditare au avut o evoluție mixtă în T3/2010 (Grafic 7): au fost ușor relaxate (pentru prima dată în ultimele opt trimestre) pentru creditele destinate achiziției de locuințe și terenuri, în timp ce pentru creditele de consum, politica de creditare s-a menținut relativ neschimbată.

Așteptările pe termen scurt ale băncilor (procent net de 15 la sută) vizează o nouă etapă de înăsprire a standardelor de creditare pentru creditele de consum. Pentru creditele imobiliare, ciclul înăsprișilor pare a se fi încheiat, băncile anticipând chiar o relaxare importantă a standardelor de creditare în T4/2010 (procent net de 50 la sută).

Există o uniformizare a practicilor locale cu cele pe plan european, băncile din zona euro menținând standardele de creditare constante în egală măsură pentru cele două categorii de credite.

Grafic 7 - Modificarea standardelor de creditare a populației (procent net (%))

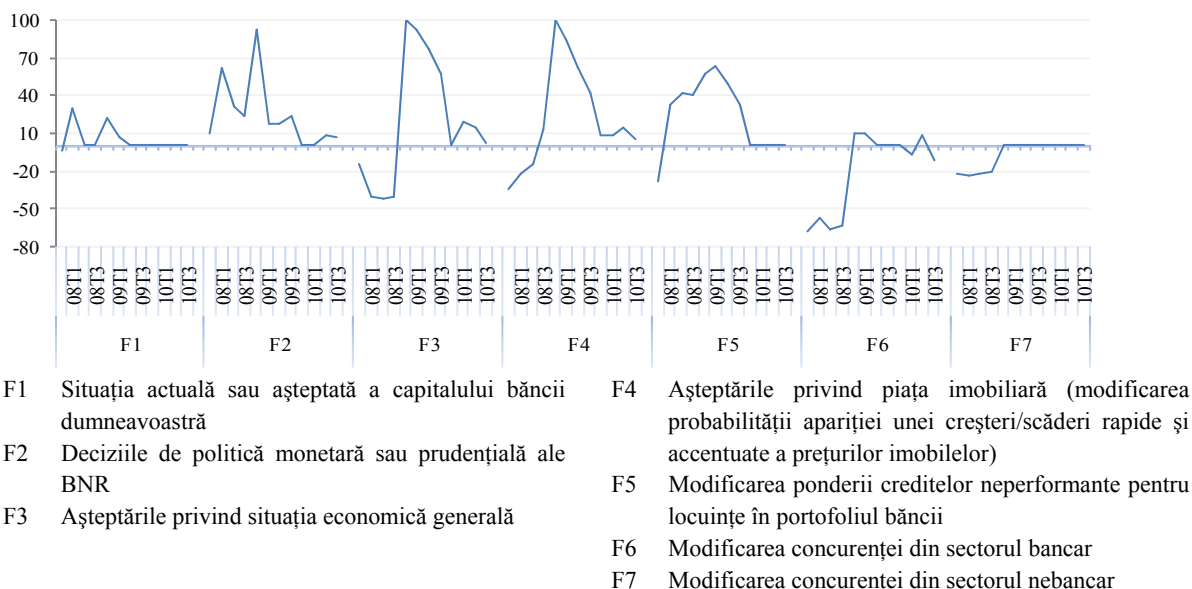
Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, iulie 2010

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
- valorile așteptate privesc atât standardele, cât și termenii creditării

B2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)

Principalul factor care a contribuit la relaxarea standardelor de creditare în T3/2010 a fost creșterea concurenței din sectorul bancar (Grafic 8). Din perspectiva anumitor instituții de credit (procent net sub 10 la sută), deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR și așteptările privind piața imobiliară încă mai constituie anumite fricțiuni pentru o relaxare mai amplă a standardelor de creditare.

Grafic 8 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

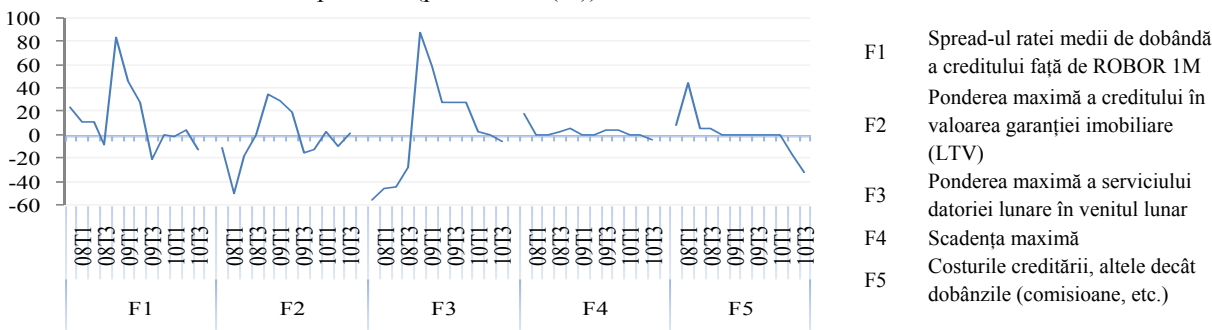
(i) Termenii creditării

Relaxarea standardelor de creditare s-a transpus în contractele de creditare prin (i) diminuarea spread-ului față de ROBOR 1M și (ii) reducerea costurilor aferente creditării, altele decât dobânzile (Grafic 9). Aceste evoluții este posibil să fie și consecința adoptării unei politici de creditare în conformitate cu noile reglementări în vigoare. Ceilalți termeni ai creditării au rămas relativ neschimbați.

Creditele nou acordate în T3/2010 au înregistrat un LTV (*loan to value*) în scădere comparativ cu perioada precedentă, însă banda de variație s-a lărgit (Grafic 10). La nivel agregat, posibil ca urmare a reevaluării garanțiilor, indicatorul a marcat o ușoară creștere (3 puncte procentuale).

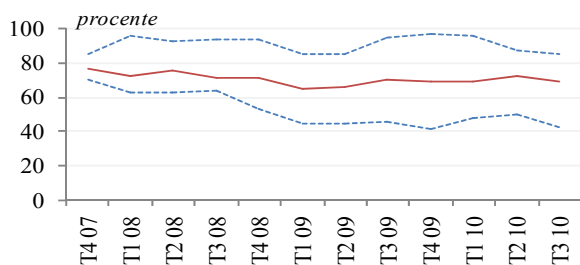
Gradul maxim de îndatorare pentru creditele nou acordate în T3/2010 a urcat ușor depășind media înregistrată anul trecut (47 la sută comparativ cu 45 la sută în 2009), situându-se în continuare sub valorile premergătoare crizei (Grafic 12).

Grafic 9 – Termenii creditării ipotecare (procent net (%))

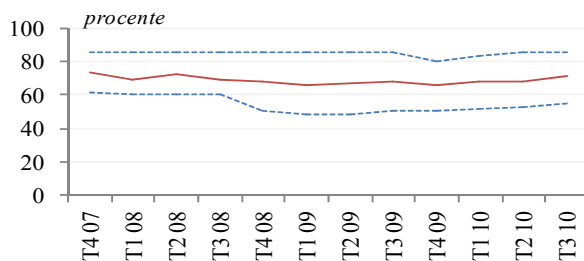

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor creditării

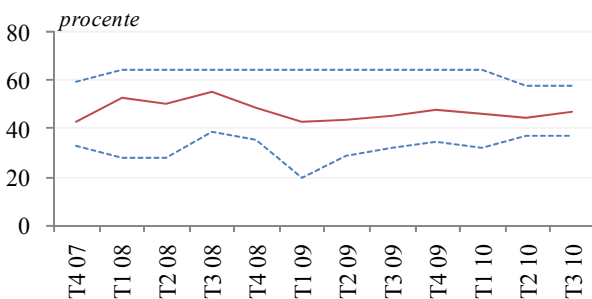
Grafic 10 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

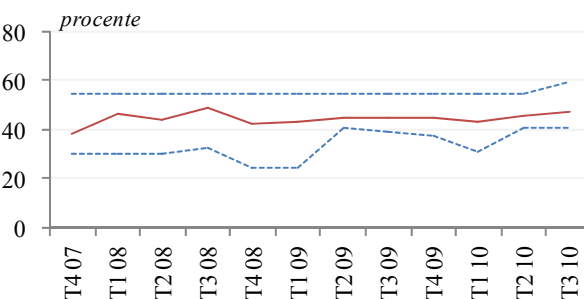
Grafic 11 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

Grafic 12 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

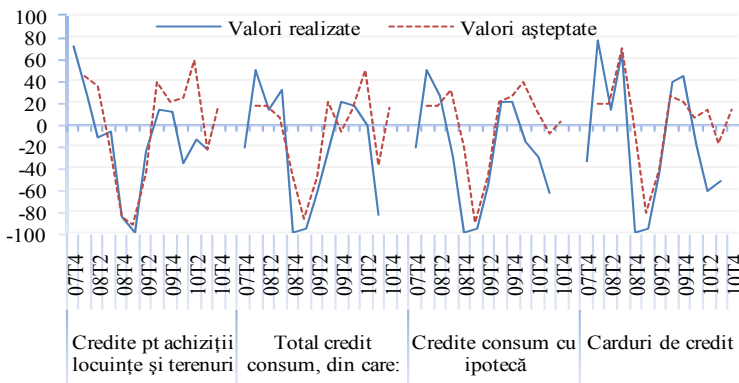
Grafic 13 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

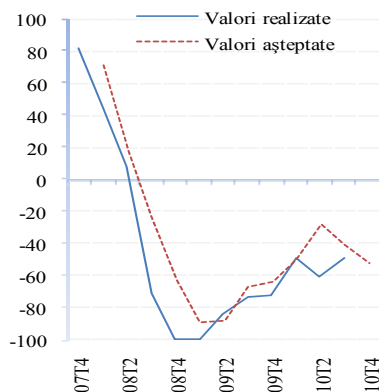
(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor la locuințe

Cererea populației pentru creditele imobiliare a continuat să se deterioreze în T3/2010, în conformitate cu așteptările anterioare ale băncilor (Grafic 14). Revenirea în teritoriul pozitiv este anticipată pentru T4/2010 de aproximativ 20 la sută din bănci (în procent net).

Grafic 14 – Modificarea cererii de credite (procent net (%))

Grafic 15 – Evoluția prețului locuințelor conform aprecierii băncilor (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

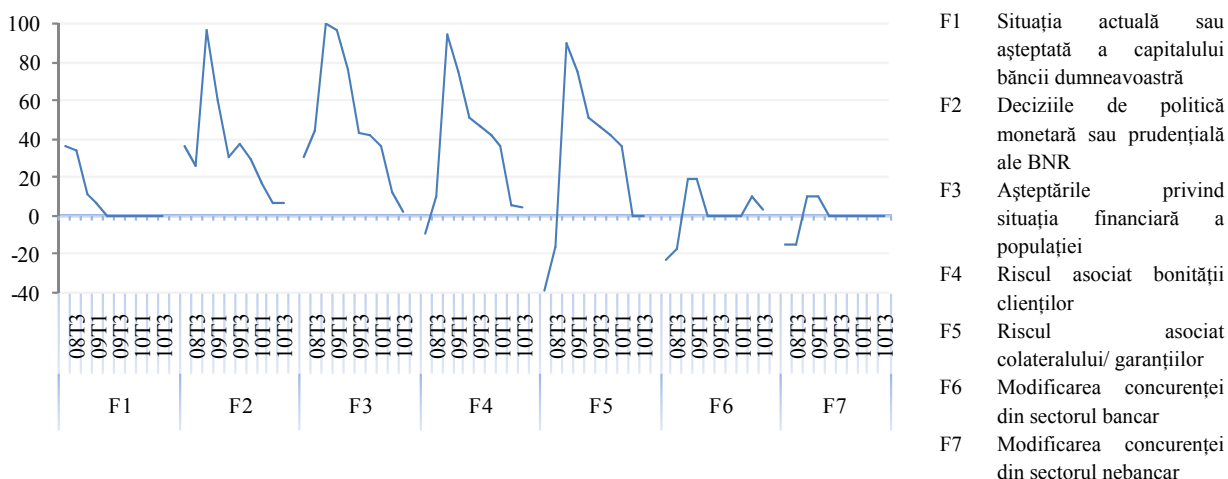
Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o majorare a prețului locuințelor

Băncile au considerat că prețul locuințelor va suferi o corecție suplimentară, marcând cel de-al nouălea trimestru consecutiv de scăderi (Grafic 15). Tendința se așteaptă să continue și în T4/2010.

B3. Aspecte specifice creditului de consum

Băncile nu au anticipat în T3/2010 provocări sau tendințe noi care să conducă la o modificare a standardelor de creditare vis-à-vis de creditele de consum (Grafic 16). Acest trimestru ar putea reprezenta încheierea unui ciclu de factori de risc care au alimentat comportamentul restrictiv al băncilor.

Grafic 16 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înapșrire a standardelor de creditare

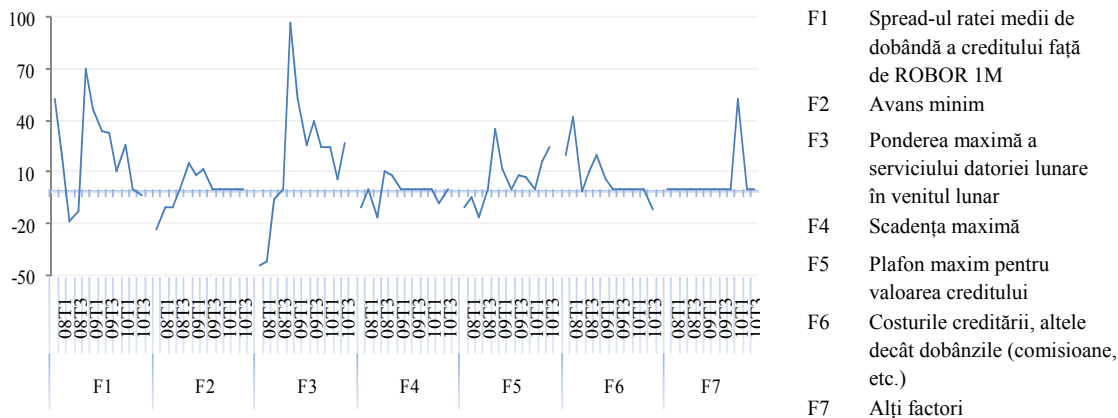
(i) Termenii creditării

O parte din instituțiile de credit (procent net de circa 25 la sută) au optat pentru diminuarea gradului maxim de îndatorare și a plafonului maxim pentru valoarea creditului (Grafic 17). Aceste măsuri au fost parțial compensate prin reducerea costurilor creditării, altele decât dobânzile și prin diminuarea spread-ului ratei medii de dobândă față de ROBOR 1M.

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

Conform instituțiilor de credit, populația a manifestat un caracter mai preventiv, cererea pentru creditele de consum contractându-se adițional în T3/2010 (Grafic 14). Evoluția a fost uniformă pe toate categoriile de credit, semnalându-se o ușoară îmbunătățire față de T2/2010 pentru segmentul cardurilor de credit. Previziunile pentru T4/2010 sunt optimiste, băncile anticipând o revenire a cererii în teritoriul pozitiv.

Grafic 17 - Termenii creditului de consum (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

(iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD³)

La nivel agregat, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele populației intrate în starea de nerambursare în T3/2010 este de aproximativ 30 la sută. Conform băncilor: (i) cele mai mari pierderi sunt înregistrate pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă și pentru cardurile de credit (în medie 45 și respectiv 50 la sută), (ii) iar cele mai mici pierderi le contabilizează creditele imobiliare și de consum garantate cu ipotecă.

³ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu o prudență mai mare, având în vedere (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale acestui indicator.

Anexă

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80% din creditare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit),
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreeate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.),
- riscurilor asociate creditării,
- cererii de creditare,
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva **procentului net**.

În cazul întrebărilor care se referă la *standardele de creditare*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăspriș standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la *cererea de credite*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni și așteptările privind următoarele trei luni.